

Meziválečné dění pohledem Voskovce a Wericha

DLE STARÝCH PRAMENŮ KDYSI KRALOVAL
STARÝ VĚCHÝ KRÁL.
ŘEČENÉHO KRÁLE NIKDO SE NEBÁL,
KAŽDÝ SE MU SMÁL.

AŽ DĚLAL, CO DĚLAL,
LID SE CHECHTAL DÁL,
NÁROD BYL SPOKOJEN,
REPTAL JENOM KRÁL.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

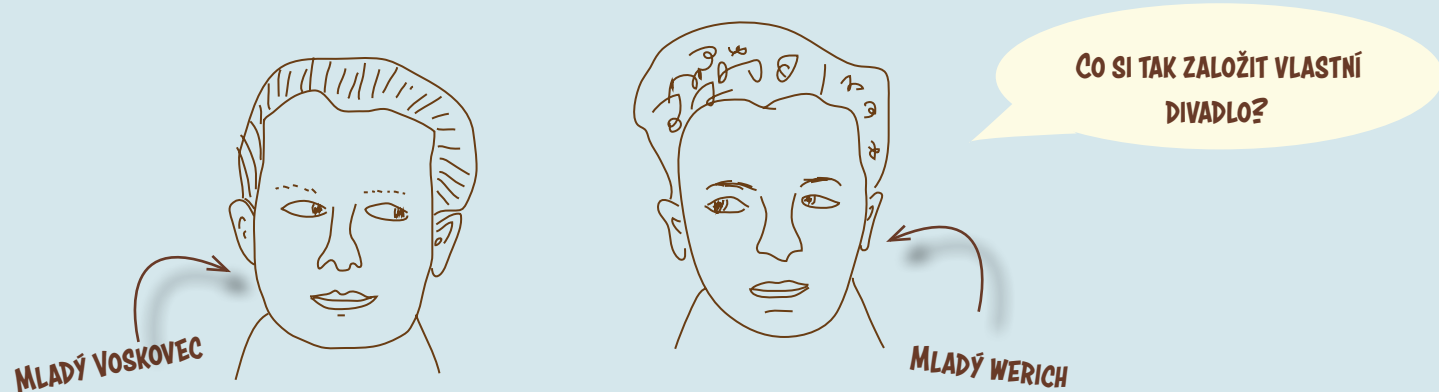

multikulturní
centrum
praha

Jiří Voskovec a **Jan Werich** utvořili uměleckou dvojici už na gymnáziu a v roce 1926 založili **Osvobozené divadlo** – populární meziválečnou scénu, pro kterou psali vlastní hry. Hry prosluly i díky tzv. forbínám (předscénám), písním a hudbě Jaroslava Ježka.

Za druhé světové války oba **emigrovali** do USA a připravovali populární **rozhlasové skeče** pro československé exilové vysílání.

Jiří Voskovec zůstal po válce v USA a prosadil se i v Hollywoodu. Jan Werich se vrátil do Československa a určitě ho znáte jako slavného herce.

Přečtěte si komiks a odpovězte na otázky.

KOMIKS

1. Proč byl Melichar Mahuleno odsouzen?

- a) Zorganizoval demonstraci proti císaři.
- b) Při císařském průvodu vykřikl „fuj“ na jezevčíka, ale císař si myslel, že to „fuj“ patří jemu.
- c) Přivezl jezevčíka na císařův průvod.

2. Kdo byl Carierra?

- a) Ministr pro veřejné blaho, který křivě svědčil v procesu proti Mahulenovi.
- b) Soudce v procesu s Mahulenem.
- c) Kat, který měl vykonat Mahulenovu popravu.

3. Jak se vyvíjel osud národních hrdinů od začátku hry do konce? Přiřaďte chronologicky čísla od 1–4.

- a) Byli považováni za mrtvé, oslavováni a velebeni.
- b) Zjistilo se, že jsou na živu, a stali se pro Ibayo a Ibane problémem.
- c) Byli prohlášeni za vládce.
- d) Odcházejí, protože jsou z vládnutí otráveni.

4. Co se stalo s jednotlivými postavami?

a) Melichar Mahuleno, Gaspar Radůzo	1) Stává se diktátorem.
b) Carierra	2) Jsou zavražděni Carierrou.
c) Ibane, Ibayo	3) Odcházejí na ostrov.

5. Jak se měnila politická situace v zemi?

- a) Monarchie, republika, diktatura.
- b) Diktatura, monarchie, republika.
- c) Diktatura, republika, monarchie.

Kat a blázen

Meziválečné dění pohledem Voskovce
a Wericha

IMAGINÁRNÍ MEXIKO MIMO ČAS A PROSTOR.

Lide mexický! Je tomu 20 let, co národ mexický strhl okovy ne-náviděné monarchie a současně 25. výročí od smrti našich největších národních hrdinů.

Před 25 lety vydechl na popravišti syn národa Melichar Mahuleno. Ten v dobách útisku, kdy císař vyjel ze svého paláce, z davu hrdinně vykřikl FUJ! Následně byl odsouzen a sťat. Kat Gaspar Radúzo, který vykonal svou povinnost, uvědom si svůj čin, zakřičel BĚDA a vrhl se z cimbuří do moře...

MEZITÍM VE VĚZNICI NA OSTROVĚ SV. PANKRÁČE.

Kdybys byl co k čemu, nemusel jsi tady být. Proč ty jsi nezažádal o obnovu procesu? Vzdyt' ty jsi to fuj na císaře nevykřikl.

Ale vykřikl, jenže to nebylo na císaře, ale na toho jezevčíka a na to, co udělal pod sebe. Jenže císař jel okolo a vzal to na sebe. Trouba! Ale máš pravdu, pojedu do města a zažádám si obnovu procesu!

MAHULENO

Kat a blázen

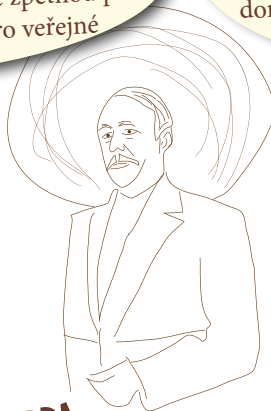
Meziválečné dění pohledem Voskovce
a Wericha

**IBAYO A IBANÉ JEDOU NA OSTROV SV. PATRIKA POLOŽIT PAMĚTNÍ VĚNEC. ZJISTÍ VŠAK, ŽE
KAT RADŮZO NEDOKÁZAL NEVINNÉHO MAHULENĚ POPRAVIT A JSOU OBA NAŽIVU.**

Señore,
jak to teď vypadá s těmi
národními hrdiny, to jsme
v troubě s triumvirátem.

Co je to za
národní hrdiny, když ve skutečnosti
neumřeli? Proto si myslím, že by bylo přímo v jejich
zájmu, aby umřeli dodatečně za naši věc se zpětnou plat-
ností. Co si o tom myslíte ministře pro veřejné
blaho?

Tíží mě svě-
domí. Tehdy před 25 lety jsem křivě
svědčil v kauze Mahuleno. Tehdy Mahuleno fuj křikl
na mého jezevčíka. Chtěl jsem se stát ale oficiálem, a tak jsem
křivě svědčil, že to fuj bylo na císaře. Nechtěl jsem mít na svě-
domí ještě smrt nevinného člověka, zda poprava proběhla,
jsem už nekontroloval.

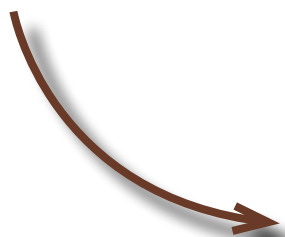

CARIERRA

**RADŮZO A MAHULENO SE MEZITÍM OBJEVÍ V MEXIKU
A NESTAČÍ SE DIVIT, CO VŠECHNO SE ZA 25 LET ZMĚNILO**

Z jakého
důvodu pečivo zvané kai-
seršmorn se jmenuje trhanec? Proč
se tomu říká republikánská pochout-
ka, když je to stejný svinstvo?

Co
jste udělali z domů, že tak
vyrůstly? Proč se pohybují po ulicích
věci s gumovými obručemi, proč troubí
smrdíce? Jsou to hudební nástroje
anebo nesmysl?

Kat a blázen

Meziválečné dění pohledem Voskovce
a Wericha

NÁVRAT HRDINŮ NA SEBE POUTÁ MNOHO POZORNOSTI,
JIŽ HRDINY NELZE ZABÍT, A TAK SE IBAYO A IBANE RADÍ CO DÁL.

Mám nápad. Zbraně mám připraveny. Máme zfanatizovanou mládež. Provolejme hrdiny za diktátory. Bude to vděk národa a necháme je vládnout, ať si to vyližou za nás.

No ale to by nebyl triumvirát!

Jakpak ne? Ale anonymní. My budeme vládnout a oni si to odnesou. Výhodné je osvobodit lid od jha. Když to jhonení, musíme si je udělat.

He, he. Bude útisk, lid bude trpět, a až bude nejhorší, přijdeme my, svrhne nás diktátory a budeme vládnout.

RADŮZA A MAHULENA LID PROHLÁSÍ ZA SVĚ VLÁDCE. TI VLÁDNOU, ALE MOC SE JIM TO NEZAMLouvÁ.

To do vězení máme zase poslat nějakého ubožáka? Já se divím, že si to ten lid nechá od nás líbit.

Tohle není k vydržení. Utečme a vraťme se na ostrov do vězení!

Jsem pro! Pojďme.

Kat a blázen

Meziválečné dění pohledem Voskovce
a Wericha

CARIERRA DOSTAL OD IBAYO A IBANE ÚKOL RADŮZA A MAHULENA ZAVRAŽDIT. NEŠŤASTEN ZE SVÉHO ÚDĚLU, ROZHODNE SE SPÁCHAT SEBEVRAŽDU. V TOM HO ALE VYRUŠÍ PRCHAJÍCÍ RADŮZO A MAHULENO.

Copak jste obraz? To je ale setkání! Tenhle rošťák svědčil před 25 lety proti mně.

Milost, blahorodí, pykám za to dost. Chci umřít, nechci žít, ale bojím se smrti.

Počkejte, když se chce takový lump odpravit, má mu být slušný člověk nápomocen. Já jsem kat, příteli, a mám v tom zkušenosti.

Rozený diktátor!

Víte co? Prohodíme si to. Vy dělejte diktátora za nás a my vám obstaráme odstraněníčko.

Vládnout neumím. K ničemu nejsem!

CARIERRA SE STANE DIKTÁTOREM A IHNEDE ZAČNĚ ZABÍJET SVÉ ODPŮRCE V ČELE S IBANE A IBAYO. RADŮZO A MAHULENO UTEČOU. CARIERRA PŘEBÍRÁ MOC, A KDYŽ UŽ NENÍ NIKDO, KOHO BY MOHL ZABÍT, ZAČNE SE HÁDAT SE SVÝM STÍNEM.

Kdo se to tady směje! Kdo se opovázil? Mám ještě prostředky, jak ho umlčet.

Tvůj stín! Stín člověka. Poslední kousek obyčejného člověka, co v tobě zůstal.

Nic ve mně není z člověka. Jsem svatý pojem! Jsem právo! Jsem síla! Jsem pravda! A mám svět v hrsti a udržím si ho, i kdybych měl všechno pozavírat!

Není na světě tak hustých mříží, aby uvěznily zdravý lidský rozum. Nejsou koncentrační tábory pro mladá srdce. Myšlenky, které chceš ubít, ti utečou mezi prsty a stvoří nový svět...

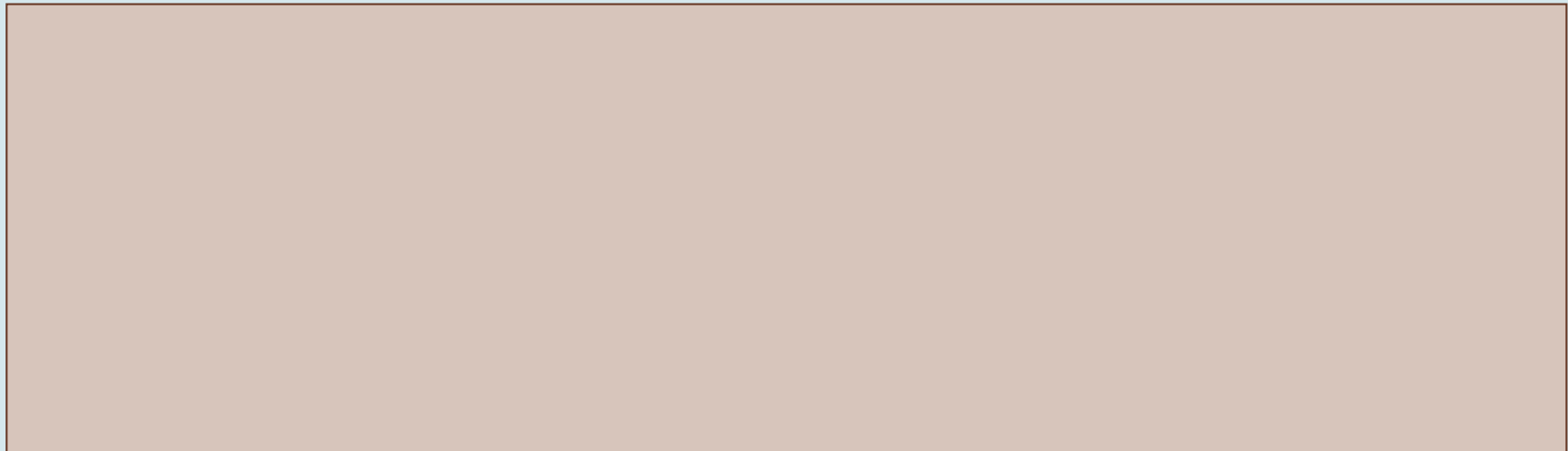
NAKONEC SE CARIERRA, VE SNAZE STÍN UMLČET, PROBODNE DÝKOU.

Rozdělte se do dvojic.

**Poslechněte si píseň ze závěru hry Kat a blázen.
Dělejte si poznámky a nakonec napište shrnutí, o čem
píseň je.**

UKÁZKA

Kat a blázen

AUDIO (DĚLKA 2:51)

Dle starých pramenů kdysi kraloval
starý vetchý král.
Řečeného krále nikdo se nebál,
každý se mu smál.
Ať dělal, co dělal,
lid se chechtal dál,
národ byl spokojen,
reptal jenom král.
Kat aby tohle spral,
jsem blázen sám,
jak už vládnout mám?

Prostor na vaše poznámky:

Až teprv baba Jaga,
jak praví stará sága,
poradila královi
jedním rázem:
Že kdyby líp znal svůj lid,
věděl by, co lid chce mít,
vážnost, že mu dodá jen,
jen kat a blázen.
Král že musí kata míti,
aby se lid bál,
jen bláznovi dovoliti,
aby se mu smál.
Král se vrátil na svůj hrad,
poslech bábu a byl rád,
od té doby panoval
kat, blázen a král.

Pohádky vyčichly,
zapadnul i král
a svět dospěl dál.
Kdepak jsou ty časy,
kdy se národ smál,
krize se nebál.
Jak se všechno mění,
jak ten čas letí,
žijem ve znamení
kulturních století.
Dnes už lid nepozná,
komu se má smát
a koho se bát.

Z čista jasna, kde se vzal,
pan Nikdo tu se vzal,
křičel, jak si předsevzal:
„Já chci vládu!“
Nemluvil a jenom řval,
co nedal, to sliboval,
ale na svá bedra vzal
funkcí hromadu.
Prohlásil se za krále,
za blázna, za kata,
takže vznikla situace
značně napjatá.
A tak z kata a blázna
vznikla hodnost svérázná,
vylíhnul se nový tvor,
blázen diktátor.

Rozdělte se do skupin po čtyřech.

Představte si, že společně s Voskovcem a Werichem připravujete hru Kat a blázen. Vaším úkolem je divadelně ztvárnit píseň Kat a blázen.

Na promyšlení a nacvičení svého návrhu máte 15 min., poté ho předvedete před obecnstvem (třídou).

Společně ve třídě vyberte nejlepší scénku.

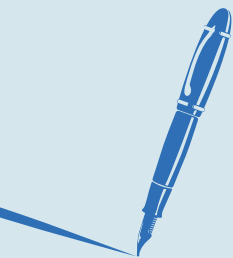
Konec hodiny

Test

Líbila se ti hodina?

Test

Meziválečné dění pohledem Voskovce
a Wericha

1. Jak se jmenovalo divadlo, které společně založili Voskovec a Werich?

- A) Osvobozené divadlo
- B) Divadlo na zábradlí
- C) Divadlo D 34

2. Ve které zemi se děj hry Kat a blázen odehrává?

- A) Československo
- B) Imaginární Mexiko
- C) Není specifikováno

3. Na jakou událost hra Kat a blázen reagovala?

- A) Druhá světová válka
- B) Hitlerův nástup k moci
- C) Vznik Československa

1. Úvodní koláž. Fotografie k představení Kat a blázen. Autor neúveden. [fotografie]. In: Letem světem: obrázkový týdeník. Praha: A. Neubert, 1934. r. 9, č. 3, s. 23. (30. 10. 1934) / Plakát Kat a blázen. Autor neúveden. [reprodukce]. Plakát Osvobozeného divadla V+W: Kat a blázen. Sběrka Národního muzea – Historické muzeum. i. č. H 6 C 7381. Dostupné na www.eSbirky.cz [cit. 26. 3. 2021]
2. Text písně Kat a blázen. In: Hry osvobozeného divadla, 2. díl, Praha: Československý spisovatel, 1955, s. 406–407.
3. WERICH, Jan. Kat a blázen [zvukový záznam ve formátu mp3]. Osvobozené divadlo III. 1929-1938 [Praha]. Supraphon Music a. s., 2007.